

Musiqi dinləmək haramdır mı?

Musiqinin dindəki hökmü İslam aləmində ixtilaf və mübahisə doğuran bir mövzudur. Bütün tərəflərin dəlil və əsaslarına nəzər salıb təhlil etdikdən sonra bir çox elm əhli belə bir qənaətə gəlib ki, heç kəs musiqinin bir mənalı halal və ya bir mənalı haram olmasını iddia edə bilməz. Bu barədə deyilən sözlər dəyənlərin şəxsi rəyi olub qəti hökm təşkil edə bilmir. Gətirilən dəlillərə gəldikdə, bunlar qətilik və dəqiqlik baxımından beş vaxt namazın, Ramazan orucunun fərz olması və ya alkoqollu içkilərin haramlığının hökmündən çox uzaqdırlar.

Musiqi haqqında söylənilənləri bir neçə bölümə ayırmaq olar.

1. Sözlərində əxlaqsızlıq, nalaiq, həyasızlıq, biədəbli olan insanları da buna dəvət və sövq edən və mətnində küfr günah kimi sözlərin olması.

Bu mövzuda bir məsələ haqqında fikir birliyi vardır. Bu növ musiqilər qəti və birmənalı haramdır. Bunların haramlığı əslində ümumi mənadadır. Yəni, bu kimi sözlər istər nəğmə, istərsə də söhbət, yazı, şeir şəkilində olsun, hər halında haramdır.

Bir məsələ var ki, söhbətdən fərqli olaraq, bu kimi haram sözlər nəğmə şəklində olduqda haramlıq dərəcəsi daha da artar. Ələxüsusda bu nəğmələr musiqi əlatləri ilə müşayət edildikdə. Çünki belə olduqda, cəlb edici musiqi sayəsində haram sözlər daha da cəlb edici olub, xatirələrdə həkk olunur və əzbərlənməsi sürətlənir.

2. Yuxarıdakı növə aid olmayan (Mətnində haram sözlər olmayan) musiqi növləri.

a) Musiqi aləti olmadan oxunan nəğmələr.

Alimlərin əksəriyyəti bunun icazəli olduğunu söyləmişdir.

b) Musiqi əlatlərinin müşayət olunması ilə oxunan nəğmələr.

Bu barədə kimi icazəli, kimi haram olduğunu söyləmişdir. Bununla bərabər simli alətlər və zurna qaval kimi nəfəs alətlərilə müşayət olunan nəğmələrin haram, dəf kimi zərb alətləri ilə müşayət olunan musiqilərin isə caiz (icazəli) olduğunu söyləmişlər.

c) Bayramlarda, toy və digər əlamətdar günlərdə (məs. bir adamın uzaq səfərdən qəlməsi, uşağın doğulması və s.) oxunan nəğmələr.

Əksər alimlər qoyulan hədləri aşmamaq şərti ilə bunun icazəli olduğunu söyləmişdir. Hz. Aişə deyirki, bir gün yanımda iki qız uşağı oxuyurdu, və bu zaman atam Abu Bakr qəldi, və: "Allah Rasulunun evində şeytan zurnasını?" Bu vaxt Rasulullah müdaxilə edərək: "Burax onları əylənsinlər" - dedi. (Buxari, Muslim)

Əl Kuşeyri dedi ki, Peyğəmbər (s.a.v) Mədinəyə gəldiyi gün qarşısında dəf vurulmuşdur. Əbu Bəkr bunu əngəlləmək istədikcə Rasulullah (s.a.v) belə buyurdu: " Dəymə onlara ey Əbu Bəkr. Ta ki, yahudilər bizim dinimizin geniş olduğunu bilsinlər" Bu qızlar dəflərə vuraraq belə oxuyurdular: "Biz Bəni nəccar qızlarıyıq, Muhəmməd qonşuların ən gözəlidir." (Kurtubi, Təfsir)

Yenə, döyüş əsnasında savaşılanların əhval-ruhiyyəsini qaldıran, haram olmayan mahnıların icazəli olması haqqında görüşlər söylənmişdir. Xəndək savaşında xəndək qazılarkən Əncəşə ilə Sələmə bin Əkvanın oxuduqları bu qəbildəndir. İbnul Arabi deyir ki, savaş təbili çalmaqda bir qəbahət yoxdur, çünki bu əsgərlərə səbat, düşmənlərə qorxu verir.

Müəyyən hududlar və şərtlər içərisində musiqiyə izin verənlər fikirlərini belə əsaslandırır:

Nəğmə oxumaq əsas etibar ilə caizdir (icazə verilir). Çünki bunu haram edən qəti və açıq hökm qəlməmişdir. Haramlığına dəlalət edən "səhih deyil" (etibar baxımından qüvənilməsinə əsas verən amillərin zəif olması) və ya uydurulmadır. Səhih olanlar isə öz özündə açıq haram hökmünü ifadə etmir. (Bu Abu Bəkr əl-Arabi, ibn Hazm, imam Gazali, İbni an-Nagvanin görüşüdür)

Bu belə olduqda (yəni əgər musiqinin haramlığına dair bütün əsas və dəlillər dəqiq və qəti subutlara dayanmırsa) onda Allahın yaratdığı əsasında qoyduğu "hər şeydə əsil olan onun mübahlığıdır (haram olmaması)" qaydası qüvvəyə minir. Buna şəriyyətdə "Əl-əslü fil-əşyayi əl-ibəhə" qaydası deyilir.

Bütün yuxarıda qeyd edilənlərdən anlaşıldığına görə, bir çox elm əhlinin fikrincə, müəyyən şərtlər çərçivəsində musiqi haram deyil. Məhdudiyəd və şərtlər barəsində isə bunlar söylənmişdir: "Mahnının sözləri İslam qaydalarının əleyhinə olmamalıdır".

Məs. "Doldurun qədəhləri, için şərəbləri..."

İçki haramdır. Rasulullah buyurur: "İçkinin özü də, onu daşıyan da, içən də, içirdən də, satan da, alan da, istehsal edən də, daşıyan və daşıtdıran da, onun qazancından əldə edilən pulla yaşayan da lənətlənmişdir" (Əhməd, Təbərani, Abu Daud)

Bəzən mahnının sözləri zərərli haram olmur, amma oxuyanın səsi, hərəkəti, oxumaq tərzi insanda çirkin hisslər oyadır, imanı sarsıdır. Bu təqdirdə musiqi icazəli halından harama çevirilir.

"...Buna görə də (yad kişilərə) yumşaq (əzilə-əzilə) danışmayın, yoxsa qəlbində mərəz (şəkk, nifaq və günah mərəzi) olan tamaha (özgə təmənnaya) düşər. (Danışdığınız zaman) gözəl danışın!" (Əhzab, 32)

Məlum olduğu kimi, İslam hər sahədə hər cür həddi aşmağı, israfı qadağan edir. Buna görə musiqi ilə əylənməklə vaxtı zay etmək insanın dindarlığını sarsıda bilər. Əyləncə səbəbiylə namazı geciktirmək, vacib və ciddi olan işlərin yerini əyləncə ilə doldurmaq kimi əməllər qəflət və ifrat əməllərdən sayılır. Əqər musiqi insanda boş xəyallar və düşük istəklər oyadırsa bu təqdirdə insan ona qarşı bütün qapıları bağlamalıdır.

Heç şübhəsiz ki, bütün bu deyilənlər baxımından bu günki musiqilər əsasən dinimizin əmr etdiyi mənəvi sağlamlıq və əxlaq normalarından uzaqdırlar. Heyvani hisslərə qapanmaya, vəhşiliyə təşviq edən, bəzi rok, pop, rep və s. qərb musiqilərinə bunu örnək göstərmək olar. Məsələn, bu kimi musiqilər avtomobil sürənləri sehirlənmiş bir məcnun halına gətirib maşını qovmasına səbəb olur.

Digər tərəfdən bəzi növ musiqilər zina və bənzəri əxlaqsızlığa sövq edir. Bəzi növ mahnılar var ki, Allahdan başqa hər şeyi və hər kəsi (məhəbbət, sevgili yar, vətən, ana, var dövlət) ilah səviyyəsinə qaldıraraq yalnız Allaha layiq olan övgü ilə onları övər. Heç şübhəsiz ki, ana da, vətən də sevilməyə layiqdir. Amma ana - ana kimi, vətən - vətən kimi... ,Allahda Allah kimi (ilahi məhəbbətlə) sevilməlidir.

Bütün bunlar yuxarıdakı ifrat dərəcəli musiqi növlərindəndir. Bundan əlavə hələ yarıçıpaq qadınların bədən üzvlərini nümayiş etdirərək oxumaları da bu günkü yaygın musiqilərin növlərindəndir ki, bunların haramlığında şübhə yoxdur.

Nəticə olaraq bunu deyə bilərik ki, musiqi haqqında fərqli-fərqli fikirlər bildirilmişdir. Kimi haram olduğunu söylərkən, kimi də halal olduğunu söyləmişdir. Bunlarla yanaşı bir də müəyyən çərçivə və şərtlər içində bəzi hallarda musiqi caizliyi (icazə verilməsi), bəzi hallarda isə haramlığı bildirilmişdir. Doğrusunu bilən Allahdır.